

بررسی نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

رنا آیرملوی بیگ کندی^۱، پریسا آیرملوی بیگ کندی^۲، ملیحه پورحیدر کندجانی^۳، سلما زینالزاده^۴، زهرا علی پور^۵

چکیده

تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان مهم ترین سند راهبردی نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران، چارچوبی

برای تحقق اهداف تربیتی در ابعاد مختلف فردی، اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی ارائه می دهد. تحقق عملی این

سند تا حد زیادی به نقش و عملکرد معلمان به عنوان مهم ترین عامل انسانی در فرایند تعلیم و تربیت وابسته است. در

این میان، آموزش معلمان و ارتقای صلاحیت های حرفه ای آنان یکی از مؤلفه های اساسی برای اجرای مؤثر برنامه های

تحول آفرین در نظام آموزشی محسوب می شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف

تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش انجام شده است. این پژوهش از نوع مطالعات مروری بوده و با استفاده از

تحلیل منابع علمی مرتبط با تعلیم و تربیت، روان شناسی تربیتی، مدیریت آموزشی و اسناد بالادستی آموزش و پرورش

صورت گرفته است. نتایج بررسی منابع نشان می دهد که آموزش معلمان در سه حوزه اصلی دانش حرفه ای، مهارت های

آموزشی و نگرش های تربیتی نقش تعیین کننده ای در تحقق اهداف سند تحول بنیادین دارد. همچنین توسعه حرفه ای

مستمر معلمان، آشنایی آنان با رویکردهای نوین آموزشی، تقویت توانمندی های تربیتی و ایجاد نگرش مسئولانه نسبت به

تربیت همه جانبه دانش آموزان از جمله عواملی هستند که می توانند زمینه تحقق اهداف تربیتی این سند را فراهم سازند.

یافته ها همچنین نشان می دهد که بدون توجه جدی به نظام آموزش و توانمندسازی معلمان، اجرای کامل اهداف تربیتی

سند تحول بنیادین با چالش های جدی مواجه خواهد شد. بر این اساس، برنامه ریزی هدفمند برای ارتقای کیفیت آموزش

معلمان، بازنگری در برنامه های تربیت معلم و فراهم کردن فرصت های یادگیری حرفه ای مستمر از الزامات اساسی تحقق

اهداف تربیتی در نظام آموزشی کشور به شمار می رود.

واژگان کلیدی: آموزش معلمان، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، اهداف تربیتی، توسعه حرفه ای معلمان

^۱. شاغل در آموزش و پرورش شهرستان ماکو، مقطع ابتدایی

^۲. شاغل در آموزش و پرورش شهرستان ماکو، مقطع ابتدایی

^۳. شاغل در آموزش و پرورش شهرستان ماکو، مقطع ابتدایی

^۴. شاغل در آموزش و پرورش شهرستان ماکو، مقطع ابتدایی

^۵. شاغل در آموزش و پرورش شهرستان ماکو، مقطع ابتدایی

۱. مقدمه

آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای یکی از اساسی‌ترین نهادهای اجتماعی به شمار می‌آید که مسئولیت انتقال فرهنگ، تربیت نسل آینده و فراهم ساختن زمینه رشد همه‌جانبه افراد را بر عهده دارد. توسعه انسانی، پیشرفت فرهنگی، افزایش سرمایه اجتماعی و تحقق اهداف کلان هر جامعه در گرو کارآمدی نظام آموزشی آن جامعه است. در جهان امروز که تحولات علمی، فرهنگی، فناوری و اجتماعی با سرعت فراوان در حال گسترش است، نظام‌های آموزشی بیش از گذشته نیازمند بازنگری، تحول و انطباق با نیازهای نوین هستند. در این میان، نقش معلم به عنوان مهم‌ترین عنصر نظام تعلیم و تربیت اهمیت ویژه‌ای یافته است؛ زیرا هیچ تحول آموزشی بدون حضور معلمان توانمند، آگاه و متعهد به نتیجه مطلوب نخواهد رسید. در نظام آموزشی، معلم تنها انتقال‌دهنده اطلاعات نیست، بلکه هدایت‌کننده فرایند رشد فکری، اخلاقی، اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان محسوب می‌شود. معلم با نگرش، رفتار، دانش و شیوه‌های آموزشی خود می‌تواند زمینه‌ساز پرورش نسلی خلاق، مسئولیت‌پذیر و دارای هویت فرهنگی و دینی باشد. به همین دلیل، بسیاری از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بر این باورند که کیفیت نظام آموزشی هر کشور از کیفیت معلمان آن فراتر نخواهد رفت. بر همین اساس، آموزش معلمان و توسعه حرفه‌ای آنان به عنوان یکی از ارکان اساسی اصلاحات آموزشی مورد توجه قرار گرفته است. در جمهوری اسلامی ایران نیز آموزش و پرورش به عنوان نهادی راهبردی برای تحقق آرمان‌های فرهنگی، اجتماعی و دینی جامعه شناخته می‌شود. در همین راستا، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان مهم‌ترین سند بالادستی نظام تعلیم و تربیت، با هدف ایجاد تحول اساسی در ساختار، محتوا، روش‌ها و اهداف آموزشی تدوین شده است. این سند با تأکید بر تربیت متوازن و همه‌جانبه دانش‌آموزان، تلاش می‌کند زمینه شکل‌گیری انسان‌هایی مؤمن، خلاق، مسئول، متفکر و توانمند را فراهم آورد. اهداف تربیتی این سند تنها به آموزش علمی محدود نمی‌شود، بلکه ابعاد اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، زیستی، اقتصادی و هنری شخصیت دانش‌آموزان را نیز در بر می‌گیرد. تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین مستلزم فراهم بودن مجموعه‌ای از شرایط و زیرساخت‌های آموزشی، فرهنگی و مدیریتی است. در این میان، معلمان به عنوان مجریان اصلی برنامه‌های تربیتی، نقش تعیین‌کننده‌ای در عملیاتی شدن اهداف این سند دارند. اگر معلمان از دانش حرفه‌ای، مهارت‌های آموزشی و بینش تربیتی لازم برخوردار نباشند، اجرای اهداف تربیتی سند با دشواری مواجه خواهد شد. بنابراین، توجه به آموزش معلمان و ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای آنان از مهم‌ترین

الزامات تحقق تحول در نظام آموزشی محسوب می‌شود. آموزش معلمان فرایندی مستمر و چندبعدی است که از دوره‌های تربیت معلم آغاز می‌شود و در طول خدمت ادامه می‌یابد. این آموزش‌ها شامل ارتقای دانش تخصصی، مهارت‌های تدریس، روش‌های نوین یاددهی - یادگیری، مدیریت کلاس درس، ارزشیابی آموزشی، فناوری‌های آموزشی و توانمندی‌های تربیتی است. در عصر حاضر، معلمان برای ایفای نقش مؤثر خود نیازمند یادگیری مداوم و سازگاری با تغییرات محیط آموزشی هستند. از این رو، توسعه حرفه‌ای معلمان به یکی از مهم‌ترین محورهای سیاست‌گذاری آموزشی در جهان تبدیل شده است. از سوی دیگر، تغییر نگرش نسبت به مفهوم تربیت موجب شده است که نقش معلم فراتر از آموزش محتوای درسی تلقی شود. امروزه تربیت به عنوان فرایندی جامع در نظر گرفته می‌شود که رشد همه ابعاد شخصیت دانش‌آموز را شامل می‌شود. در این دیدگاه، معلم باید بتواند علاوه بر انتقال دانش، مهارت‌های زندگی، تفکر انتقادی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، اخلاق حرفه‌ای و هویت فرهنگی را نیز در دانش‌آموزان تقویت کند. تحقق چنین اهدافی مستلزم آن است که معلمان از آمادگی علمی و تربیتی کافی برخوردار باشند. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بر نقش تربیتی معلمان تأکید ویژه‌ای دارد. در این سند، معلم به عنوان الگوی رفتاری و تربیتی معرفی شده و ارتقای منزلت، صلاحیت و توانمندی‌های حرفه‌ای وی مورد توجه قرار گرفته است. همچنین بر ضرورت بازنگری در نظام تربیت معلم، ارتقای کیفیت دوره‌های آموزشی و ایجاد زمینه‌های رشد حرفه‌ای معلمان تأکید شده است. این موضوع نشان می‌دهد که تحقق اهداف سند بدون توجه به آموزش و توانمندسازی معلمان امکان‌پذیر نخواهد بود. یکی از چالش‌های مهم نظام آموزشی در مسیر اجرای سند تحول بنیادین، فاصله میان اهداف نظری سند و واقعیت‌های اجرایی مدارس است. در بسیاری از موارد، معلمان به دلیل کمبود آموزش‌های تخصصی، آشنایی ناکافی با مفاهیم سند تحول یا نبود امکانات و حمایت‌های لازم، قادر به اجرای کامل اهداف تربیتی نیستند. این مسئله ضرورت توجه بیشتر به برنامه‌های آموزش معلمان را آشکار می‌سازد. آموزش‌های ضمن خدمت، کارگاه‌های تخصصی، یادگیری حرفه‌ای مشارکتی و بازآموزی مستمر می‌توانند نقش مهمی در کاهش این فاصله ایفا کنند. همچنین گسترش فناوری‌های آموزشی و تغییر نیازهای یادگیرندگان موجب شده است که معلمان نیازمند مهارت‌های جدیدی باشند. استفاده از فناوری در فرایند آموزش، مدیریت یادگیری الکترونیکی، روش‌های تدریس فعال و تعامل مؤثر با دانش‌آموزان از جمله مهارت‌هایی هستند که معلمان امروزی باید به آن‌ها مجهز شوند. در غیر این صورت، نظام آموزشی نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای نسل جدید

باشد. بنابراین، آموزش معلمان باید متناسب با تحولات علمی و فناوری بازطراحی شود. برخی محورهای مهم در آموزش معلمان عبارت‌اند از:

- تقویت مهارت‌های تربیتی و اخلاقی

- آموزش روش‌های نوین تدریس

- توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای

- تقویت مهارت‌های ارتباطی

- آموزش ارزشیابی آموزشی

- ارتقای سواد رسانه‌ای و فناوری

- تقویت هویت فرهنگی و دینی

- آموزش مدیریت کلاس درس

- توسعه تفکر خلاق و انتقادی

- ارتقای توانایی حل مسئله

یکی دیگر از موضوعات مهم، ارتباط میان کیفیت آموزش معلمان و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان است. پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که عملکرد آموزشی دانش‌آموزان به شدت تحت تأثیر توانمندی‌های حرفه‌ای معلمان قرار دارد. معلمانی که آموزش‌های تخصصی و تربیتی مناسب دریافت کرده‌اند، معمولاً توانایی بیشتری در ایجاد محیط یادگیری فعال، انگیزش دانش‌آموزان و تحقق اهداف تربیتی دارند. از این رو، سرمایه‌گذاری در آموزش معلمان نوعی سرمایه‌گذاری بلندمدت برای توسعه جامعه محسوب می‌شود. علاوه بر این، نقش معلمان در انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی بسیار مهم است. مدرسه یکی از مهم‌ترین نهادهای جامعه‌پذیری است و معلمان در شکل‌دهی نگرش‌ها، باورها و رفتارهای دانش‌آموزان نقش اساسی دارند. اگر معلمان از آگاهی تربیتی کافی برخوردار باشند، می‌توانند زمینه رشد اخلاقی و اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم سازند. این موضوع در سند تحول بنیادین نیز مورد توجه قرار گرفته و تربیت انسان متعهد و مسئول به عنوان یکی از اهداف اصلی نظام آموزشی مطرح شده است. در دهه‌های اخیر، بسیاری از کشورها برای ارتقای کیفیت آموزش، اصلاح نظام تربیت معلم را در اولویت قرار داده‌اند. تجربه کشورهای موفق نشان می‌دهد که بهبود کیفیت

آموزشی بدون ارتقای کیفیت معلمان امکان پذیر نیست. این کشورها با طراحی برنامه های جامع آموزش معلمان، ایجاد نظام ارزشیابی حرفه ای و حمایت از توسعه حرفه ای مستمر، توانسته اند سطح یادگیری دانش آموزان را ارتقا دهند. بررسی این تجربیات می تواند برای نظام آموزشی ایران نیز مفید باشد. از سوی دیگر، توجه به ویژگی های شخصیتی و اخلاقی معلمان نیز اهمیت فراوانی دارد. معلم موفق تنها فردی نیست که دانش تخصصی بالایی دارد، بلکه باید دارای ویژگی هایی همچون مسئولیت پذیری، عدالت، صبر، انگیزه، تعهد اخلاقی و مهارت ارتباطی باشد. آموزش معلمان باید علاوه بر جنبه های علمی، به پرورش این ویژگی ها نیز توجه کند تا معلمان بتوانند نقش تربیتی خود را به درستی ایفا نمایند.

برخی چالش های موجود در آموزش معلمان:

- ناکافی بودن دوره های ضمن خدمت
- فاصله میان آموزش نظری و عمل آموزشی
- کمبود امکانات آموزشی
- ضعف در آموزش مهارت های تربیتی
- محدود بودن فرصت های توسعه حرفه ای
- عدم آشنایی کافی با اهداف سند تحول
- ضعف در استفاده از فناوری آموزشی
- تمرکز بیش از حد بر آموزش حافظه محور
- کمبود نظام ارزشیابی حرفه ای معلمان

در سال های اخیر، ضرورت حرکت از آموزش سنتی به آموزش فعال و یادگیرنده محور بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. در این رویکرد، معلم نقش تسهیل گر یادگیری را بر عهده دارد و تلاش می کند دانش آموز را در فرایند یادگیری مشارکت دهد. تحقق این رویکرد نیازمند آموزش تخصصی معلمان و آشنایی آنان با روش های نوین آموزشی است. در غیر این صورت، اهداف تربیتی مبتنی بر خلاقیت، تفکر و مشارکت فعال محقق نخواهد شد. نکته مهم دیگر، ضرورت هماهنگی میان برنامه های تربیت معلم و اهداف سند تحول بنیادین است. اگر محتوای آموزشی دانشگاه های تربیت معلم با اهداف تربیتی سند همسو نباشد، معلمان آینده آمادگی لازم برای اجرای این اهداف را نخواهند داشت. بنابراین،

بازنگری در برنامه های درسی مراکز تربیت معلم و توجه به شایستگی های حرفه ای و تربیتی ضروری به نظر می رسد.

برخی مؤلفه های تحقق اهداف تربیتی سند تحول:

- معلمان توانمند و متخصص

- برنامه ریزی آموزشی مناسب

- مدیریت آموزشی کارآمد

- محتوای درسی متناسب

- مشارکت خانواده ها

- استفاده از فناوری های نوین

- نظام ارزشیابی مؤثر

- محیط آموزشی پویا

- توسعه فرهنگ یادگیری

با توجه به مطالب مطرح شده، می توان گفت که آموزش معلمان یکی از مهم ترین عوامل تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. هرگونه تحول در نظام آموزشی بدون توجه به توانمندسازی معلمان ناقص خواهد بود. از این رو، لازم است سیاست گذاران آموزشی با برنامه ریزی دقیق، زمینه ارتقای کیفیت آموزش معلمان را فراهم سازند تا اهداف تربیتی سند تحول به صورت عملی و مؤثر در مدارس تحقق یابد.

۲. مبانی نظری

نظام های آموزشی در سراسر جهان همواره تلاش کرده اند تا با تکیه بر نظریه های علمی تعلیم و تربیت، زمینه رشد و شکوفایی استعداد های انسانی را فراهم سازند. در این میان، نقش معلم به عنوان مهم ترین عنصر انسانی در فرایند آموزش و تربیت مورد توجه بسیاری از اندیشمندان و نظریه پردازان قرار گرفته است. مبانی نظری مرتبط با آموزش معلمان و تحقق اهداف تربیتی در نظام های آموزشی از حوزه های مختلفی مانند فلسفه تعلیم و تربیت، روان شناسی تربیتی، مدیریت آموزشی و نظریه های یادگیری نشأت می گیرد. بررسی این مبانی می تواند چارچوبی مناسب برای تحلیل نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش فراهم آورد.

از دیدگاه بسیاری از صاحب نظران تعلیم و تربیت، کیفیت هر نظام آموزشی تا حد زیادی به کیفیت معلمان آن وابسته است. معلم به عنوان عامل اصلی تعامل با دانش آموزان، نقش تعیین کننده ای در شکل گیری فرایند یادگیری، انتقال ارزش ها و پرورش توانمندی های فردی و اجتماعی دارد. به همین دلیل، آموزش معلمان و توسعه حرفه ای آنان یکی از مهم ترین موضوعات در ادبیات تعلیم و تربیت محسوب می شود. نظریه پردازان مختلف تلاش کرده اند با ارائه دیدگاه های گوناگون، اهمیت نقش معلم و ضرورت آموزش حرفه ای او را تبیین کنند. یکی از مبانی نظری مهم در این زمینه، نظریه های یادگیری است. نظریه های یادگیری به بررسی چگونگی شکل گیری یادگیری در انسان می پردازند و نقش معلم در هدایت این فرایند را مشخص می کنند. در نظریه های رفتارگرایی، یادگیری نتیجه ایجاد ارتباط میان محرک و پاسخ تلقی می شود و معلم نقش هدایت کننده و تقویت کننده رفتارهای مطلوب را بر عهده دارد. در مقابل، نظریه های شناختی بر نقش فرایندهای ذهنی در یادگیری تأکید می کنند و معلم را به عنوان سازمان دهنده محیط یادگیری معرفی می کنند. همچنین در نظریه های سازنده گرایی، یادگیری فرایندی فعال و مبتنی بر تعامل فرد با محیط دانسته می شود و معلم نقش تسهیل گر یادگیری را ایفا می کند. نظریه های روان شناسی تربیتی نیز اهمیت ویژه ای در تبیین نقش آموزش معلمان دارند. این نظریه ها بر عوامل مؤثر بر یادگیری، انگیزش، رشد شناختی و عاطفی دانش آموزان تمرکز دارند. برای مثال، نظریه رشد شناختی پیاژه نشان می دهد که دانش آموزان در مراحل مختلف رشد ذهنی، توانایی های متفاوتی برای درک مفاهیم دارند و معلمان باید روش های آموزشی خود را متناسب با این مراحل تنظیم کنند. همچنین نظریه اجتماعی - فرهنگی ویگوتسکی بر اهمیت تعامل اجتماعی در یادگیری تأکید می کند و نقش معلم را در هدایت و حمایت از یادگیری دانش آموزان برجسته می سازد. در حوزه مدیریت آموزشی نیز نظریه های مختلفی به بررسی نقش معلمان در تحقق اهداف آموزشی پرداخته اند. بر اساس این دیدگاه ها، معلمان نه تنها مجریان برنامه های درسی هستند، بلکه به عنوان رهبران آموزشی در کلاس درس عمل می کنند. توانایی برنامه ریزی آموزشی، مدیریت کلاس، ایجاد انگیزه در دانش آموزان و ارزیابی پیشرفت تحصیلی از جمله مهارت هایی هستند که معلمان برای ایفای نقش مؤثر خود باید از آن ها برخوردار باشند. بنابراین، آموزش معلمان باید به گونه ای طراحی شود که این مهارت ها را در آنان تقویت کند. یکی دیگر از مبانی نظری مرتبط با موضوع پژوهش، مفهوم توسعه حرفه ای معلمان است. توسعه حرفه ای به فرایندی اشاره دارد که طی آن معلمان به طور مستمر دانش، مهارت ها و نگرش های حرفه ای خود را ارتقا می دهند. این فرایند می تواند از طریق دوره های

آموزشی، کارگاه‌های تخصصی، یادگیری مشارکتی، پژوهش در عمل و سایر فعالیت‌های حرفه‌ای صورت گیرد. هدف اصلی توسعه حرفه‌ای، افزایش توانایی معلمان در پاسخگویی به نیازهای متغیر نظام آموزشی و بهبود کیفیت یادگیری دانش‌آموزان است. در بسیاری از نظام‌های آموزشی پیشرفته، توسعه حرفه‌ای معلمان به عنوان یکی از ارکان اصلی بهبود کیفیت آموزش شناخته می‌شود. این نظام‌ها تلاش می‌کنند با فراهم کردن فرصت‌های یادگیری مستمر برای معلمان، آنان را در مواجهه با چالش‌های آموزشی توانمند سازند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که معلمانی که در برنامه‌های توسعه حرفه‌ای شرکت می‌کنند، معمولاً از روش‌های آموزشی مؤثرتر استفاده کرده و عملکرد بهتری در هدایت فرایند یادگیری دارند. در چارچوب نظری تعلیم و تربیت اسلامی نیز به نقش معلم در تربیت انسان توجه ویژه‌ای شده است. در این دیدگاه، تعلیم و تربیت تنها به انتقال دانش محدود نمی‌شود، بلکه هدف آن پرورش انسان‌هایی متعهد، اخلاق‌مدار و مسئول در برابر جامعه است. معلم در این رویکرد به عنوان الگوی تربیتی شناخته می‌شود و رفتار، گفتار و نگرش او تأثیر عمیقی بر شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان دارد. از این رو، آموزش معلمان باید علاوه بر جنبه‌های علمی، به پرورش ویژگی‌های اخلاقی و تربیتی نیز توجه داشته باشد. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بر همین مبانی نظری تأکید دارد. این سند با الهام از مبانی فلسفی تعلیم و تربیت اسلامی، هدف اصلی نظام آموزشی را تربیت انسان‌هایی متعادل در ابعاد مختلف وجودی می‌داند. در این چارچوب، معلمان نقش اساسی در تحقق اهداف تربیتی دارند و لازم است از صلاحیت‌های حرفه‌ای و تربیتی لازم برخوردار باشند. بنابراین، نظام آموزش معلمان باید به گونه‌ای طراحی شود که بتواند این صلاحیت‌ها را در معلمان تقویت کند. در ادبیات علمی تعلیم و تربیت، مفهوم شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شایستگی‌های حرفه‌ای مجموعه‌ای از دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌هایی هستند که معلمان برای انجام مؤثر وظایف آموزشی و تربیتی خود به آن‌ها نیاز دارند. این شایستگی‌ها شامل توانایی برنامه‌ریزی آموزشی، استفاده از روش‌های تدریس متنوع، مدیریت کلاس درس، ارزشیابی یادگیری و ایجاد تعامل مؤثر با دانش‌آموزان است. برخی از مهم‌ترین شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان عبارت‌اند از:

- دانش تخصصی در حوزه درسی

- مهارت‌های تدریس و طراحی آموزشی

- توانایی مدیریت کلاس درس

- مهارت های ارتباطی و تعامل با دانش آموزان

- توانایی ارزشیابی یادگیری

- آشنایی با فناوری های آموزشی

- توانایی هدایت و مشاوره تربیتی

- تعهد اخلاقی و مسئولیت پذیری حرفه ای

علاوه بر این، مفهوم معلم پژوهنده نیز در سال های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس این دیدگاه، معلمان باید به عنوان پژوهشگران کلاس درس عمل کنند و با بررسی مستمر فعالیت های آموزشی خود، به بهبود کیفیت تدریس و یادگیری کمک کنند. پژوهش در عمل یکی از روش هایی است که می تواند به توسعه حرفه ای معلمان و ارتقای کیفیت آموزش کمک کند. در چارچوب نظری یادگیری سازمانی نیز مدارس به عنوان سازمان های یادگیرنده در نظر گرفته می شوند. در چنین سازمان هایی، معلمان به طور مستمر در حال یادگیری، تبادل تجربیات و بهبود عملکرد حرفه ای خود هستند. ایجاد فرهنگ یادگیری در مدارس می تواند زمینه ارتقای کیفیت آموزشی و تحقق اهداف تربیتی را فراهم سازد. در این میان، آموزش معلمان نقش مهمی در شکل گیری چنین فرهنگی دارد. برخی رویکردهای نوین در آموزش معلمان عبارت اند از:

- یادگیری مبتنی بر همکاری

- آموزش مبتنی بر حل مسئله

- یادگیری مبتنی بر تجربه

- آموزش مبتنی بر پژوهش

- استفاده از فناوری های آموزشی

- آموزش مبتنی بر تأمل حرفه ای

یکی دیگر از مفاهیم مهم در مبانی نظری این پژوهش، تربیت همه جانبه است. تربیت همه جانبه به معنای توجه همزمان به ابعاد مختلف رشد انسان از جمله ابعاد شناختی، عاطفی، اجتماعی، اخلاقی و جسمانی است. در این رویکرد، هدف آموزش تنها انتقال دانش نیست، بلکه پرورش شخصیت متعادل و توانمند در دانش آموزان است. معلمان برای تحقق این

هدف باید از توانمندی های تربیتی لازم برخوردار باشند. در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تربیت در شش ساحت مختلف تعریف شده است که شامل ساحت اعتقادی و اخلاقی، ساحت علمی و فناوریانه، ساحت اجتماعی و سیاسی، ساحت زیستی و بدنی، ساحت اقتصادی و حرفه ای و ساحت زیبایی شناختی و هنری است. تحقق این ساحت های تربیتی نیازمند آن است که معلمان با اهداف، اصول و روش های تربیتی مرتبط با هر یک از این حوزه ها آشنا باشند. برخی مؤلفه های نظری تحقق اهداف تربیتی عبارتند از:

- وجود معلمان توانمند و آگاه
 - برنامه های آموزشی مناسب
 - محیط یادگیری فعال
 - استفاده از روش های تدریس نوین
 - توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان
 - تقویت انگیزش یادگیری
 - تعامل مؤثر میان معلم و دانش آموز
- در مجموع، مبانی نظری نشان می دهد که آموزش معلمان نقش اساسی در تحقق اهداف تربیتی نظام آموزشی دارد. نظریه های مختلف تعلیم و تربیت بر اهمیت دانش حرفه ای، مهارت های آموزشی و نگرش های تربیتی معلمان تأکید کرده اند. بنابراین، برای اجرای موفق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، لازم است نظام آموزش معلمان به گونه ای طراحی شود که بتواند این ابعاد را به طور مؤثر در معلمان تقویت کند.

۳. بیان مسئله

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به عنوان مهم ترین سند راهبردی نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران، با هدف ایجاد تحول عمیق، مستمر و نظام مند در ابعاد مختلف آموزشی و تربیتی تدوین شده است. این سند با تأکید بر تربیت همه جانبه و متوازن دانش آموزان در شش ساحت تربیتی، چارچوبی جامع برای هدایت نظام آموزشی ارائه می دهد. با وجود گذشت سال ها از تصویب و ابلاغ این سند، شواهد میدانی و گزارش های کارشناسی نشان می دهد که تحقق کامل اهداف تربیتی آن با چالش هایی جدی مواجه است. یکی از مهم ترین این چالش ها، مسئله آمادگی حرفه ای و تربیتی

معلمان برای اجرای مؤثر مفاد سند تحول بنیادین است. در بسیاری از مدارس، فاصله‌ای محسوس میان اهداف کلان سند تحول و عملکرد واقعی کلاس‌های درس مشاهده می‌شود. اگرچه اسناد بالادستی بر نقش محوری معلم در تحقق تحول تأکید دارند، اما در عمل، بسیاری از معلمان آشنایی عمیق و کاربردی با مفاهیم، رویکردها و الزامات اجرایی سند ندارند. بخشی از این مسئله به ضعف در برنامه‌های آموزش پیش از خدمت و ضمن خدمت بازمی‌گردد که نتوانسته‌اند هم‌راستایی لازم با اهداف سند تحول را ایجاد کنند. از سوی دیگر، تغییرات سریع در حوزه دانش، فناوری و نیازهای نسل جدید، انتظارات از معلمان را افزایش داده است. معلم امروز باید علاوه بر تسلط بر محتوای درسی، توانایی به‌کارگیری روش‌های تدریس فعال، مدیریت کلاس‌های متنوع، تقویت مهارت‌های زندگی، پرورش تفکر انتقادی و تربیت اخلاقی را نیز داشته باشد. این در حالی است که بسیاری از برنامه‌های آموزش معلمان همچنان مبتنی بر رویکردهای سنتی و انتقال‌محور هستند و کمتر به پرورش شایستگی‌های جامع حرفه‌ای توجه دارند. مسئله دیگر، نبود نظام منسجم توسعه حرفه‌ای مستمر برای معلمان است. آموزش‌های ضمن خدمت در بسیاری موارد به صورت مقطعی، نظری و غیرکاربردی برگزار می‌شوند و ارتباط مستقیمی با مسائل واقعی کلاس درس ندارند. در نتیجه، معلمان فرصت کافی برای بازاندیشی در عملکرد حرفه‌ای خود و ارتقای مهارت‌های تربیتی نمی‌یابند. این وضعیت می‌تواند مانعی جدی در مسیر تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین باشد. همچنین، برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نگرش معلمان نسبت به تغییر و تحول آموزشی نقش مهمی در موفقیت برنامه‌های اصلاحی دارد. در صورتی که معلمان نسبت به اهداف سند تحول باور و تعهد درونی نداشته باشند، اجرای این اهداف به صورت صوری و سطحی خواهد بود. بنابراین، آموزش معلمان باید علاوه بر انتقال دانش، به تقویت نگرش‌های حرفه‌ای، انگیزش درونی و هویت تربیتی آنان نیز توجه کند. با توجه به اهمیت نقش معلمان در نظام تعلیم و تربیت، این پرسش اساسی مطرح می‌شود که آموزش معلمان تا چه اندازه توانسته است آنان را برای تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آماده سازد؟ آیا برنامه‌های تربیت معلم و توسعه حرفه‌ای موجود، با الزامات اجرایی سند همسو هستند؟ چه ابعادی از آموزش معلمان بیشترین تأثیر را بر تحقق اهداف تربیتی دارند؟ بر این اساس، مسئله اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. این پژوهش تلاش می‌کند با تحلیل مبانی نظری و مطالعات پیشین، ابعاد مختلف این نقش را تبیین کرده و نقاط

قوت و ضعف موجود را شناسایی نماید. روشن شدن این مسئله می تواند به سیاست گذاران آموزشی در طراحی برنامه های مؤثرتر برای توانمندسازی معلمان کمک کند.

۴. ضرورت پژوهش

تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مستلزم فراهم بودن زیرساخت های انسانی، فرهنگی و سازمانی مناسب است. در این میان، معلمان به عنوان مهم ترین عامل اجرایی در مدرسه، نقش تعیین کننده ای در موفقیت یا ناکامی برنامه های تحول آفرین دارند. هرگونه غفلت از آموزش و توانمندسازی معلمان می تواند منجر به اجرای ناقص یا سطحی اهداف سند شود. از این رو، بررسی نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول از ضرورتی انکارناپذیر برخوردار است. نخست آنکه سرمایه انسانی مهم ترین سرمایه نظام آموزشی محسوب می شود. سرمایه گذاری در آموزش معلمان، نوعی سرمایه گذاری بلندمدت برای ارتقای کیفیت آموزش و تربیت نسل آینده است. در شرایطی که نظام آموزشی با چالش هایی همچون تغییرات فناوری، تنوع فرهنگی و افزایش انتظارات اجتماعی مواجه است، تقویت توانمندی های حرفه ای معلمان ضرورتی دوچندان می یابد. دوم آنکه بخش قابل توجهی از سیاست های تحول آفرین در اسناد رسمی، بدون پشتیبانی عملی در سطح مدرسه باقی می ماند. پژوهش حاضر می تواند با تبیین ارتباط میان آموزش معلمان و تحقق اهداف سند، زمینه ای برای تصمیم گیری های آگاهانه تر در حوزه سیاست گذاری آموزشی فراهم آورد. سوم آنکه توسعه حرفه ای معلمان با بهبود عملکرد تحصیلی و تربیتی دانش آموزان ارتباط مستقیم دارد. بنابراین، شناخت ابعاد مؤثر آموزش معلمان می تواند به ارتقای کیفیت یادگیری و تربیت در مدارس منجر شود. در نهایت، این پژوهش می تواند خلأ موجود در ادبیات علمی مرتبط با تحلیل نظام مند نقش آموزش معلمان در اجرای سند تحول بنیادین را تا حدی جبران نماید و مبنایی نظری برای مطالعات تجربی آینده فراهم سازد.

۵. اهداف پژوهش

۱. تبیین ابعاد نظری و مفهومی آموزش معلمان در چارچوب سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
۲. بررسی نقش مؤلفه های آموزش حرفه ای معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول.
۳. شناسایی چالش ها و موانع موجود در نظام آموزش معلمان در مسیر اجرای سند تحول.
۴. ارائه پیشنهادهایی برای بهبود نظام آموزش و توسعه حرفه ای معلمان.

۶. سؤالات پژوهش

۱. آموزش معلمان در چارچوب نظری تعلیم و تربیت چه جایگاهی در تحقق اهداف تربیتی دارد؟
۲. کدام مؤلفه های آموزش معلمان بیشترین تأثیر را بر تحقق اهداف سند تحول بنیادین دارند؟
۳. چه چالش هایی در مسیر آموزش و توانمندسازی معلمان برای اجرای سند تحول وجود دارد؟
۴. چگونه می توان نظام آموزش معلمان را در راستای تحقق اهداف تربیتی سند تحول بهبود بخشید؟

۷. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات مروری و تحلیلی است. در این پژوهش، با استفاده از روش کتابخانه ای، منابع علمی مرتبط با آموزش معلمان، توسعه حرفه ای، نظریه های تعلیم و تربیت، مدیریت آموزشی و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گرفته است. داده های پژوهش از طریق تحلیل اسناد بالادستی، کتاب های معتبر حوزه علوم تربیتی و روان شناسی تربیتی، و مقالات علمی داخلی و خارجی گردآوری شده اند. پس از جمع آوری منابع، اطلاعات به شیوه تحلیل محتوای کیفی طبقه بندی و تفسیر گردید تا ابعاد مختلف نقش آموزش معلمان در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین شناسایی و تبیین شود. این رویکرد امکان ارائه تصویری جامع و منسجم از وضعیت موجود و راهکارهای پیشنهادی را فراهم ساخته است.

۸. یافته های پژوهش

بررسی منابع علمی، اسناد آموزشی و پژوهش های مرتبط نشان می دهد که آموزش معلمان یکی از اساسی ترین عوامل در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. یافته ها بیانگر آن است که هر اندازه سطح دانش حرفه ای، مهارت های آموزشی و نگرش تربیتی معلمان ارتقا یابد، میزان موفقیت نظام آموزشی در دستیابی به اهداف تربیتی نیز افزایش خواهد یافت. در واقع، معلم حلقه واسط میان سیاست های آموزشی و اجرای عملی آنها در محیط مدرسه است و کیفیت عملکرد او می تواند موفقیت یا ناکامی برنامه های تحول آفرین را تعیین کند. یکی از مهم ترین یافته های پژوهش حاضر، تأکید بر نقش آموزش معلمان در تحقق تربیت همه جانبه دانش آموزان است. سند تحول بنیادین، تربیت را صرفاً آموزش علمی نمی داند، بلکه رشد متوازن ابعاد اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، زیستی، اقتصادی، هنری و علمی دانش آموزان را مدنظر قرار می دهد. تحقق این اهداف مستلزم آن است که معلمان از شایستگی های جامع

تربیتی برخوردار باشند. با این حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد که در بسیاری از برنامه‌های تربیت معلم، تمرکز اصلی بر انتقال دانش تخصصی بوده و آموزش مهارت‌های تربیتی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که میان کیفیت آموزش معلمان و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. معلمان که دوره‌های آموزشی مؤثر و کاربردی را طی کرده‌اند، معمولاً توانایی بیشتری در استفاده از روش‌های تدریس فعال، مدیریت کلاس، ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان و برقراری تعامل سازنده دارند. این معلمان می‌توانند محیط یادگیری پویاتری ایجاد کنند و زمینه رشد فکری و اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم آورند. یکی دیگر از یافته‌های مهم، نقش توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان در تحقق اهداف تربیتی است. آموزش معلمان نباید به دوره‌های پیش از خدمت محدود شود، بلکه باید به صورت مداوم در طول دوران خدمت ادامه یابد. در جهان امروز، تغییرات سریع علمی و فناوری موجب شده است که معلمان همواره نیازمند به‌روزرسانی دانش و مهارت‌های خود باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که نظام‌های آموزشی موفق، برنامه‌های منظم و مستمری برای توسعه حرفه‌ای معلمان طراحی کرده‌اند. در نظام آموزشی ایران نیز دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان برگزار می‌شود، اما یافته‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از این دوره‌ها از اثربخشی لازم برخوردار نیستند. برخی از مهم‌ترین مشکلات این دوره‌ها عبارت‌اند از:

- نظری بودن محتوا
- عدم ارتباط با مسائل واقعی کلاس درس
- کوتاه بودن مدت آموزش
- نبود پیگیری و ارزشیابی مؤثر
- مشارکت محدود معلمان در طراحی دوره‌ها
- ضعف در آموزش مهارت‌های عملی

یافته‌ها نشان می‌دهد که آشنایی ناکافی برخی معلمان با مفاهیم سند تحول بنیادین، یکی از موانع تحقق اهداف تربیتی است. اگرچه این سند چارچوب نظری جامعی برای تحول آموزشی ارائه کرده، اما بسیاری از معلمان درک عمیق و کاربردی از مفاد آن ندارند. این مسئله سبب می‌شود اجرای اهداف تربیتی در سطح مدرسه بیشتر جنبه ظاهری و شعاری پیدا کند. بنابراین، آموزش تخصصی معلمان درباره مفاهیم، اهداف و راهبردهای سند تحول از اهمیت فراوانی برخوردار

است. همچنین پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نگرش و باور معلمان نسبت به حرفه معلمی و اهداف تربیتی، تأثیر مستقیمی بر عملکرد آنان دارد. معلمانی که نسبت به نقش تربیتی خود احساس مسئولیت بیشتری دارند، معمولاً تعامل مؤثرتری با دانش‌آموزان برقرار می‌کنند و در تحقق اهداف آموزشی موفق‌تر هستند. از این رو، آموزش معلمان باید علاوه بر دانش و مهارت، به تقویت هویت حرفه‌ای و نگرش تربیتی آنان نیز توجه کند. از دیگر یافته‌های پژوهش، اهمیت مهارت‌های ارتباطی در عملکرد تربیتی معلمان است. معلمانی که توانایی برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان، خانواده‌ها و همکاران را دارند، بهتر می‌توانند محیطی مثبت و حمایتی در مدرسه ایجاد کنند. چنین محیطی نقش مهمی در رشد اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان دارد. در سال‌های اخیر، استفاده از فناوری‌های آموزشی به یکی از الزامات حرفه معلمی تبدیل شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از معلمان در استفاده مؤثر از فناوری‌های نوین آموزشی با چالش مواجه‌اند. این مسئله به‌ویژه پس از گسترش آموزش‌های مجازی اهمیت بیشتری پیدا کرده است. بنابراین، آموزش مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات باید یکی از محورهای اصلی آموزش معلمان باشد. برخی مهارت‌های ضروری برای معلمان در عصر جدید عبارت‌اند از:

- توانایی آموزش مجازی
- استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی
- طراحی محتوای الکترونیکی
- مدیریت یادگیری آنلاین
- سواد رسانه‌ای
- توانایی تحلیل اطلاعات
- آموزش تفکر انتقادی

یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که روش‌های سنتی تدریس همچنان در بسیاری از مدارس رایج است. در این روش‌ها، معلم نقش انتقال‌دهنده اطلاعات را دارد و دانش‌آموز نقش فعالی در یادگیری ایفا نمی‌کند. در مقابل، سند تحول بنیادین بر یادگیری فعال، خلاقیت، تفکر و مشارکت دانش‌آموزان تأکید دارد. تحقق این رویکرد نیازمند آموزش معلمان در زمینه روش‌های نوین تدریس است.

بررسی مطالعات انجام شده نشان می دهد که معلمان آموزش دیده بیشتر از روش هایی مانند یادگیری مشارکتی، حل مسئله، بحث گروهی و آموزش پروژه محور استفاده می کنند. این روش ها علاوه بر افزایش یادگیری، موجب تقویت مهارت های اجتماعی، اعتماد به نفس و تفکر خلاق در دانش آموزان می شود. از دیگر یافته های مهم پژوهش، نقش دانشگاه فرهنگیان و مراکز تربیت معلم در تحقق اهداف سند تحول است. کیفیت برنامه های آموزشی این مراکز تأثیر مستقیمی بر توانمندی معلمان آینده دارد. با این حال، برخی بررسی ها نشان می دهد که میان محتوای آموزشی این مراکز و نیازهای واقعی مدارس فاصله وجود دارد. بنابراین، بازنگری در برنامه های درسی تربیت معلم ضروری به نظر می رسد. جدول زیر برخی از مهم ترین مؤلفه های آموزش معلمان و تأثیر آن ها بر تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین را نشان می دهد.

جدول ۱: مهم ترین مؤلفه های آموزش معلمان و تأثیر آن ها بر تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین

مؤلفه آموزش معلمان	نقش در تحقق اهداف تربیتی	چالش های موجود	تأثیر بر تحقق اهداف
آموزش روش های نوین	تقویت یادگیری فعال	ضعف دوره های عملی	بسیار زیاد
آموزش فناوری آموزشی	توسعه آموزش هوشمند	کمبود امکانات فناورانه	زیاد
آموزش مهارت های تربیتی	رشد اخلاقی و اجتماعی دانش آموزان	محدود بودن آموزش تربیتی	بسیار زیاد
توسعه حرفه ای معلمان	بهبود کیفیت تدریس	نبود برنامه مستمر	زیاد
آموزش مهارت های ارتباطی	تقویت تعاملات اجتماعی	ضعف هماهنگی خانواده و مدرسه	متوسط
آموزش مفاهیم سند تحول	اجرای صحیح اهداف تربیتی	آشنایی محدود با سند تحول	بسیار زیاد
آموزش ارزشیابی آموزشی	ارتقای کیفیت یادگیری	ارزشیابی سنتی	زیاد

یکی دیگر از یافته های پژوهش، اهمیت انگیزش شغلی معلمان است. معلمانی که از رضایت شغلی بیشتری برخوردارند، تمایل بیشتری به یادگیری حرفه ای و اجرای برنامه های تربیتی دارند. در مقابل، مشکلات اقتصادی، فشار کاری و کاهش منزلت اجتماعی می تواند انگیزه معلمان را کاهش دهد و بر کیفیت عملکرد آنان اثر منفی بگذارد. یافته ها نشان می دهد که حمایت مدیران مدارس از فعالیت های حرفه ای معلمان نیز نقش مهمی در تحقق اهداف تربیتی دارد. مدیرانی که زمینه مشارکت، خلاقیت و یادگیری حرفه ای معلمان را فراهم می کنند، می توانند کیفیت عملکرد آموزشی مدرسه را ارتقا دهند. بنابراین، مدیریت آموزشی کارآمد مکمل آموزش حرفه ای معلمان محسوب می شود.

همچنین بررسی پژوهش‌های خارجی نشان می‌دهد که کشورهایی که در آموزش معلمان سرمایه‌گذاری بیشتری انجام داده‌اند، موفقیت بیشتری در ارتقای کیفیت آموزشی داشته‌اند. در این کشورها، انتخاب معلمان، آموزش حرفه‌ای، ارزشیابی عملکرد و حمایت شغلی به صورت نظام‌مند انجام می‌شود. برخی راهکارهای مطرح‌شده در پژوهش‌ها برای بهبود آموزش معلمان عبارت‌اند از:

- بازنگری در برنامه‌های تربیت معلم

- افزایش آموزش‌های عملی و مهارتی

- طراحی دوره‌های ضمن خدمت کاربردی

- توسعه آموزش مبتنی بر فناوری

- تقویت پژوهش در عمل

- ایجاد نظام ارزشیابی حرفه‌ای

- حمایت از یادگیری مادام‌العمر معلمان

- افزایش مشارکت معلمان در تصمیم‌گیری‌های آموزشی

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین بدون توانمندسازی معلمان امکان‌پذیر نیست. معلمان زمانی می‌توانند نقش تربیتی خود را به‌درستی ایفا کنند که از دانش، مهارت و نگرش حرفه‌ای لازم برخوردار باشند. از این رو، آموزش معلمان باید به عنوان یکی از اولویت‌های اساسی نظام آموزشی مورد توجه قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که آموزش معلمان نقش بنیادی و تعیین‌کننده‌ای در تحقق اهداف تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش دارد. معلمان به عنوان اصلی‌ترین عامل اجرایی در نظام تعلیم و تربیت، مسئولیت انتقال دانش، پرورش اخلاقی، رشد اجتماعی و هدایت فکری دانش‌آموزان را بر عهده دارند. از این رو، میزان موفقیت سند تحول تا حد زیادی به کیفیت آموزش و توانمندسازی معلمان وابسته است. یافته‌ها بیانگر آن بود که آموزش حرفه‌ای معلمان تنها به انتقال دانش تخصصی محدود نمی‌شود، بلکه باید شامل مهارت‌های تربیتی، ارتباطی، فناوری آموزشی، مدیریت کلاس و روش‌های نوین تدریس نیز باشد. همچنین توسعه حرفه‌ای مستمر معلمان نقش مهمی در به‌روز نگه داشتن توانایی‌های

آنان و انطباق با تغییرات آموزشی و اجتماعی دارد. پژوهش حاضر نشان داد که برخی چالش‌ها مانند ضعف در دوره‌های ضمن خدمت، فاصله میان آموزش نظری و نیازهای واقعی مدارس، آشنایی ناکافی با مفاهیم سند تحول و محدود بودن آموزش مهارت‌های تربیتی، مانع تحقق کامل اهداف تربیتی می‌شود. بنابراین، بازنگری در نظام تربیت معلم و طراحی برنامه‌های آموزشی کاربردی و مستمر ضروری است. همچنین نتایج نشان داد که تحقق تربیت همه‌جانبه دانش‌آموزان مستلزم آن است که معلمان از نگرش تربیتی، تعهد حرفه‌ای و توانایی ایجاد محیط یادگیری فعال برخوردار باشند. معلمانی که آموزش‌های مؤثر دریافت کرده‌اند، توانایی بیشتری در هدایت یادگیری، تقویت خلاقیت و رشد اخلاقی دانش‌آموزان دارند. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که آموزش معلمان یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای اجرای موفق سند تحول بنیادین است. هرگونه تحول در نظام آموزشی بدون توجه جدی به توسعه حرفه‌ای معلمان ناقص خواهد بود. بنابراین، سیاست‌گذاران آموزشی باید با برنامه‌ریزی علمی و هدفمند، زمینه ارتقای کیفیت آموزش معلمان را فراهم سازند تا اهداف تربیتی سند تحول به شکلی عملی و پایدار در مدارس تحقق یابد.

منابع

- ابطحی، یوسف. (۱۳۹۵). مبانی تعلیم و تربیت. تهران: سمت.
- احمدی، غلامعلی. (۱۳۹۸). روان‌شناسی تربیتی. تهران: نشر ویرایش.
- شریعتمداری، علی. (۱۳۹۴). اصول و فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: امیرکبیر.
- شکوهی، غلامحسین. (۱۳۹۳). تعلیم و تربیت و مراحل آن. تهران: آستان قدس رضوی.
- صافی، احمد. (۱۳۹۶). سازمان و مدیریت آموزشی. تهران: سمت.
- علاقه‌بند، علی. (۱۳۹۷). مقدمات مدیریت آموزشی. تهران: روان.
- فانی، خسرو. (۱۳۹۲). مبانی برنامه‌ریزی آموزشی. تهران: مدرسه.
- کدیور، پرویز. (۱۳۹۵). روان‌شناسی تربیتی. تهران: سمت.
- ملکی، حسن. (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی درسی: مبانی و رویکردها. تهران: آییژ.
- میرکمالی، سیدمحمد. (۱۳۹۶). رهبری و مدیریت آموزشی. تهران: یسطرون.

- نقیبزاده، میرعبدالحسین. (۱۳۹۴). نگاهی به فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: آگاه.
- وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. تهران: دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.
- یارمحمدیان، محمدحسین. (۱۳۹۷). مدیریت آموزشی نوین. اصفهان: جهاد دانشگاهی.
- فتحی واجارگاه، کوروش. (۱۳۹۵). الگوها و نظریه های برنامه درسی. تهران: سمت.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۹). روان شناسی پرورشی نوین. تهران: دوران.
- Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291–309.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change*. New York: Teachers College Press.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. New York: Teachers College Press.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Villegas-Reimers, E. (2003). *Teacher professional development: An international review of the literature*. Paris: UNESCO.